

Софийски университет „Св. Климент Охридски“
Философски факултет
Катедра Европеистика

Становище

на доц., д-р Антоний Гълъбов, Ръководител на Департамент Политически науки, Нов български университет

Относно дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „Доктор“ по научна специалност 05.11.02 Политология (Европеистика – политологични изследвания на Европейския съюз)

На тема: „Перспективи за публично партньорство при осъществяване на политиките на Европейския съюз между неправителствения и публичния сектор в България“

Представен от Линка Стойкова Тонева – Методиева

Представеният дисертационен труд отговаря на академичните изисквания за присъждане на образователна и квалификационна степен „Доктор“. В същото време, в центъра на вниманието на автора е поставен съществен и актуален проблем, свързан с демократичната легитимност и ефективност на процеса на публичните политики в Европейския съюз и в България.

Предмет на изследване е публичното партньорство като инструментариум и управленска логика, чрез които може да бъде постигната позитивна социална трансформация в българското общество, която на свой ред да повиши капацитета и ефективността на процеса на европейска интеграция. Докторантът определя публичното партньорство като: *„...вътрешно съгласуван механизъм на провеждането на публични политики за поддържане на устойчиво социо-икономическо развитие като единство от ценностни предпоставки, институционални структури и процедури на работа, което отвежда с логическа необходимост към очаквания обществен резултат.“*

Представеният дисертационен труд си поставя за цел да изследва проблемът за демократичната легитимност и отчетност на Европейския съюз, (ЕС) както и на неговите институции и политики, в контекста на общата теза за изключителното достижение, което сам по себе си представлява той в икономическо, политическо и институционално отношение. На фона на привидния парадокс между уникалния по своя характер процес на интеграция и постигнатите благодарение на нея икономически резултати, от една страна, и задълбочаващата се криза на легитимност – от друга, авторът разполага своето изследване върху публичното партньорство като форма на

институционализиран диалог между държава и гражданско общество, основаващ се на възможно най-широко обществено участие.

В този контекст, авторът разглежда въпросите, свързани с европейската интеграция на България от гледна точка на ефективното приложение в практиката на принципите на добро публично управление. В рамките на този кръг от проблеми, авторът поставя въпроса дали поредицата от неуспехи при опитите за публични реформи не са резултат на онова, което тя определя като „систематична съпротива на цялата социална система” срещу опитите за частично въздействие върху нейните отделни сектори.

Дисертационният труд си поставя като основна цел да аргументира приоритетното значение на публичното партньорство като привилегирован механизъм за постигане на ефективност, легитимност и демократичност. Тази цел се интерпретира както по отношение на ЕС като цяло, така и спрямо капацитета и ефективността на промените в България.

Анализът си поставя пет основни задачи, обхващащи: определяне на значението и „добавената стойност” на публичното партньорство като средство за системно въздействие върху институции и граждани; оценяване на нарастващото значение, но и проблематичност на провеждането на публични политики в рамките на интеграционния процес; оценка на пригодността на политическия модел в съвременна България спрямо необходимите изисквания за провеждането на интеграционни политики, както и необходимостта, според автора, от „...алтернативни пътища за радикална социална реформа”, която да изведе страната от незавършващия преход; да провери емпирично напредъка и перспективите за утвърждаване на публичното партньорство като принцип за провеждане на политики в България; и накрая – да оцени на базата на натрупания емпиричен опит потенциала на публичното партньорство за институционална и гражданска трансформация към ефективно управление.

Авторът споделя разбирането, че публичното партньорство е алтернатива за преодоляване на дефицитите на политическия процес, както в ЕС, така и на национално ниво. Тази теза е изведена на базата на исторически анализ на развитието на моделите на партньорство и усъвършенстването на техния инструментариум, който е предмет на първата глава на дисертационния труд. Посочени са редица характеристики, които според автора, превръщат принципа на публично партньорство в цялостен механизъм за продуктивно взаимодействие между участниците.

Втората глава на дисертационния труд е посветена на проблема за демократичния дефицит в политическия процес на ЕС. Въпросът за публичните политики придобива определящо значение за развитието на политическата общност на ЕС, според автора, в резултат от развитието и разширяването на обхвата на политиките, които пряко и непосредствено засягат условията и качеството на живота на европейските граждани. В тази връзка е отбелязан и подчертано регулативния, а не преразпределителен характер на процеса на политики в ЕС. Тук авторът се концентрира върху структурните проблеми на европейската интеграция, подлагайки на критика рационалните очаквания и икономическата ефективност като легитимност чрез постигнати резултати, които според нея могат само да стабилизират статуквото, но не и да доведат до развитие. В този контекст, авторът формулира отношенията между прозрачност и ефективност като дилема, организирана около логиките на политическата ефективност и демократичната легитимност.

В третата глава на дисертационния труд е изследван потенциала на България за постигане на добро обществено управление като „колективен капацитет” на институционалната среда и на гражданското общество. В тази част на изложението са посочени структурни предизвикателства пред успешната европейска интеграция на страната, при което са посочени конкретни данни относно резултатността на всеки от секторите на публичните политики. Част от аргументацията в тази част на изложението проблематизира въпроса за „прехода” от гледна точка на влиянието на предшестващите отношения и модели на управление върху целия период на посттоталитарна трансформация. Една от най-съществени тези на автора в този контекст е свързана с разбирането за проблемите пред съдебната система не като патология, а като нейно естествено състояние, определено от спецификата на преходния период. Основната теза на автора в тази част от изложението е основана на разбирането да системния характер на дефицитите, които определят ниската ефективност на интеграционния процес и задълбочаването на кризата на легитимността.

Четвъртата глава на дисертацията е посветена на резултатите от емпиричния анализ на опита и предизвикателствата пред възможностите за утвърждаване на практиката на публичното партньорство в България. Изследвани са съществуващите нормативни условия и институционалните практики за сътрудничество между представителите на гражданското общество и държавните институции. Специфичен аспект в рамките на това изследване е била и публичната артикулация на

взаимодействието от гледна точка на начините, по които участниците в този процес определят характера и смисъла на подобно партньорство.

Резултатите от дисертационното изследване показват, че е налице увеличаване на обхвата на представляващите гражданското общество субекти в процеса на взаимодействие с публичните институции. В същото време липсва качествено развитие на институционално-гражданските партньорства по отношение на тяхната устойчивост и ефективност. Този извод напълно подкрепя основната теза, според която публичното партньорство има привилегирована посредническа позиция между институции и гражданско общество, като дава импулс за едновременно развитие и на двете страни в това отношение. Спрямо тази основна теза, авторът прави и следващата значима стъпка, отбелязвайки че публичното партньорство не е само структура на политическо посредничество, а и перспективна фаза на напредваща социална трансформация.

На основата на резултатите от проведеното изследване, авторът предлага серия от мерки, които биха могли да подобрят съществуващата практика и да институционализират модела на публично партньорство при изработването и реализирането на публични политики.

Обхватът и значението на изследваната проблематика налагат определянето на няколко критични сфери в развитието на докторската теза. На първо място, става въпрос за определени, предварителни предпоставки, които анализът приема за правилни, доколкото не ги подлага на съмнение. Една от тях е свързана с представата, че единствения възможен път за преодоляване на посочените проблеми преминава през институционализирането на публичното партньорство като ефективен механизъм за взаимодействие. Зад тази теза стои разбирането, че демократичния дефицит в ЕС и България е резултат от липса на диалог между „гражданите и институциите”. Всъщност, напълно извън вниманието на автора остава разбирането за задълбочаващата криза, именно като резултат от нарастването на броя на субектите и потенциалните партньори, в диалог с които би трябвало да бъдат изработвани и реализирани определени политически решения.

На второ място, напълно неартикулирано остава разбирането на автора за „гражданско общество”, „граждани”, „неправителствени организации” и т.н., които се използват като тъждествени помежду си понятия, които по дефиниция са носители на някаква демократичност. Липсва критичен анализ на корпоративните интереси, представлявани много често като „искания на гражданското общество”, още повече в контекста на задълбочаващата се сложност на процеса на вземане на решение.

Представата за противопоставянето на „доброто“ гражданско общество срещу „лошата“ държава, всъщност няма научен характер. Разширяването на обхвата на включените в процеса на взимане на решение групи, носи характер на демократизация, но в никакъв случай не би могло да означава автоматично постигане на съгласие около конкретна реформаторска политика. Нещо повече – всички изследвания показват, че мнозинствата подкрепят статуквото. Реформите, ако наистина са такива, могат да бъдат резултат само на добре организирани, активни малцинства. Именно на това сме свидетели все по-често, както в България, така и в Европейския съюз. Съвсем друг въпрос, разбира се, е към какъв тип политическа система бихме могли да отнесем подобен процес и неговите последствия върху качеството на живота и перспективите за развитие.

Противопоставянето между експертността и легитимността на политическите решения, както и други елементи от анализа в рамките на дисертационната теза, подсказват че публичното партньорство се възприема по-скоро като процес на хомогенизация, като цялост, която отчасти е лишена от процесуален характер. В противен случай, експертността би трябвало да допълва и разширява легитимността на вземаните решения. В тази, по-скоро структурно-функционалистка перспектива, няма как да бъдат оценени възможностите на конфликта, който неизбежно съпътства всеки процес на взимане на решение. Именно затова ми се струва, че подобно изследване само би спечелило, ако за момент се отдели от нормативния подход и се опита да проблематизира процеса в перспективата на конфликтната парадигма.

И все пак, като имам предвид актуалността на изследвания проблем, компетентността на автора и положените систематични усилия при изследването на актуалното състояние и перспективите на публичното партньорство, демонстрирани убедително в дисертационния труд, подкрепям присъждането на образователната и квалификационна степен „Доктор“ на г-жа Линка Гонева-Методиева.

доц., д-р Антоний Гълъбов